

Cirkev prvorodených - 4. časť

written by Drahoslav Vajda | 1. januára 2025

*Ale ste pristúpili k slávnostnému zhromaždeniu a k zboru prvorodených
Židom 12:22-23*

Biblické výrazy (obrazy) vzťahujúce sa na Cirkev

Cirkev bola definovaná v predchádzajúcej časti, kde sme skúmali hlavné biblické výrazy „eklézia“ (skupina občanov zhromaždených za konkrétnym účelom) a „kyriaké“ (skupina patriaca, prináležiaca Pánovi). Cirkev má vysoké postavenie.

Povaha Cirkvi je však príliš široká, než aby ju obsiahlo niekoľko jednoduchých definícií. Biblia používa pre Cirkev rad metaforických (obrazných) popisov, z ktorých každý predstavuje odlišné hľadisko toho, čím Cirkev je a k akej činnosti je povolaná.

Cirkev má vysoké postavenie. Je „povolaná k sláve a cnosti“, má tie najvyššie zaslúbenia (2. Petrov 1:3-4). Práve v „terajšom“ veku sa zvestuje „nevystihnuteľné“ bohatstvo Kristovo (Efezským 3:5, 8). Požehnania Cirkvi sú príliš „rozličné“, než aby ich bolo možné vyjadriť jedným jednoduchým výpočtom. Preto Svätý Duch používa tých najrozmanitejších obrazov a prirovnaní. Preskúmajme niektoré z nich.

Vykúpení z postavenia otrokov a hriechu do postavenia synov

„Vykúpení pre Boha krvou Kristovou“ (Zjavenie 5:9), „nie striebrom či zlatom“ (1. Petrov 1:18-19), ale „za cenu“ Jeho života (1. Korinským 6:20, 7:23), golgotskou „mzdou na vykúpenie“ (Matúš 20:28; 1. Timoteovi 2:6), vykúpení už nie sú „sami svoji“ (1. Korinským 6:19), ale sú „podrobení v službu“ Bohu (Rímskym 6:22) a Kristu (Rímskym 1:1; Efezským 6:6). Sú naveky jeho vlastníctvom, jeho nástrojmi, ktoré používa. Nesú znamenie neodcudziteľnosti – znamenie a pečať Svätého Ducha (Efezským 1:13, 4:30; 2. Korinským 1:22).

Boží spasiteľský zámer ide ešte ďalej. Tí, ktorí boli vyslobodení z otroctva hriechu, nie sú len Božími služobníkmi. Tí, ktorí sú zachránení pred skazou a hnevom nie sú len činiteľmi jeho vôle. Boh im dáva dospieť k účasti na ňom samom, dáva im podiel na jeho Božskej prirodzenosti (2. Petrov 1:4). Sú jeho *deťmi* (Rímskym 8:21; Ján 1:12), *synmi* (Rímskym 8:14), a dokonca nielen synmi, ale *prvorodenými synmi* (Židom 12:23).

a) „Deti“, Božie deti. Deťmi a nič menším než deťmi Božími, označuje Písmo znovuzrodených, vykúpených. Povýšenie omilostených a ospravedlnených na deti nie je len nejakým formálnym „vyhlásením synovstva“, právnym menovaním do funkcie či akási adopcia, ale skutočným splodením (Jakub 1:18), skutočným zrodom, organickým narodením sa z Boha (Ján 3:3, 5; 1. Petrov 1:23; 2:2; 1. Jánov 1:23, 3:9). „Vidzte, akú lásku nám dal Otec – aby sme sa volali deťmi Božími, a sme nimi!“ (1. Jánov 3:1).

b) „Synovia“. Ako synovia sú zároveň „dospelí“. Práve v tom spočíva rozdiel vzhľadom k starozákonným dobám. „Synovstvo“ bolo prednosťou už aj izraelského ľudu (Rímskym 9:4; 5. Mojžišova 14:1). Veď práve Izrael bol z pohľadu dejín zjavenia národov „prvorodený syn“ Boží (2. Mojžišova 4:22). Vtedy však bol (bolo) syn (synovstvo) v stave nedospelosti a ničím sa nelíšil (nelíšilo) od postavenia otrokov (Galatským 4:1). Preto teda vtedy Izrael stále ešte podliehal autorite

„vychovávateľa“, „pestúna“, čiže Zákona: „*takže zákon bol naším pestúnom, vedúcim nás ku Kristovi, aby sme boli ospravedlnení z viery*“ (Galatským 3:24). „*Ale odkedy prišla viera, nie sme viac pod pestúnom*“ (Galatským 3:25). Tým, že Izraelita uveril, stál sa „dospelým“, nezávislým na „vychovávateľovi“, t. j. na Zákone (Galatským 4:1-5). A pretože teraz v Cirkvi už niet „žiadneho rozdielu“ medzi Židmi a pohanmi (Efezským 2:11-12, 3:6; Skutky 11:27), podieľajú sa na tejto slobode a synovstve aj veriaci z národov: „*Lebo všetci sme synmi Božími skrze vieru v Kristu Ježišovi*“ (Galatským 3:26).

(Poznámka: O Božom Otcovstve nás učí už Starý zákon (napr.: 5. Mojžišova 32:15, a iné), ale starozákonné synovstvo je založené na stvorení (Izaiáš 64:8; 5. Mojžišova 32:6-10) a národnom vyslobodení Izraela z Egypta (Izaiáš 63:16, a iné). Zatiaľ čo synovstvo novozákonné je založené na osobnom zrození jednotlivca z Boha „*A že ste synovia, poslal Boh Ducha svojho Syna do našich srdiec, ktorý volá: Abba Otče!*“ (Galatským 4:6, a iné)).

Vykúpení a ospravedlnení nie sú len „deťmi“ a „synmi“, ale sú navyše

c) „prvorodenými synmi“. V prvorodenstve sa dovršuje synovské postavenie; ako „deti“ majú jeho život, ako „synovia“ majú jeho postavenie a dôstojnosť, ako „prvorodení“ majú jeho slávu.

(Poznámka: Pojmy „detstvo“ a „synovstvo“ nie sú totožné, ale sa navzájom dopĺňujú).

Pri tomto všetkom však zostáva nekonečná vzdialenosť medzi pojmami „Syn - synovia“ a „prvorodeným (Rímskym 8:29; Kolosenským 1:15, 18) - prvorodenými“. On je jediným, vnútorne (svojou podstatou) Božím Synom Najvyššieho, zatiaľ čo oni sú mnohými pozemskými synmi nebeského Otca. On sám je „Jednorodený“ (Ján 1:14, 18, 3:16), „dedič všetkého“ (Židom 1:2), „*ktorý je nado všetkým, Boh, požehnaný na veky*“ (Rímskym 9:5), zatiaľ čo oni sú omilostení, vyslobodení od hriechu a biedy. A On sa predsa nehanbí nazývať ich svojimi „bratmi“; obaja totiž sú z Jedného, „*Lebo ako posväcujúci, tak i posväcovaní, všetci sú z jedného, pre ktorú príčinu nehanbí sa volať ich bratmi, keď hovorí: Zvestovať budem tvoje meno svojim bratom*“ Židom 2:11-12). (E. Sauer, str. 67).

Boží ľud

Zo Starého zákona vypožičané označenie Izraela (Boží ľud) je uplatnené v novozákonnej dobe na Cirkev, keď je prehlásené: „*ako povedal Boh: Budem bývať v nich a prechádzať sa, a budem ich Bohom, a oni mi budú ľuďom*“ (2. Korinským 6:16, porovnaj Leviticus 26:12). V Písmach je Cirkev zobrazovaná ako Boží ľud. Práve tak, ako v Starom zákone Boh stvoril Izrael, aby mu bol ľuďom, tak aj novozákonná Cirkev je Božie stvorenie, „*ľud patriaci Bohu*“ (1. Petrov 2:9, porovnaj 5. Mojžišovu 10:15; Hozeáš 1:10). Od počiatku Cirkvi a aj počas celej jej histórie je jasné, že všetko, čo sa deje s Cirkvou, spočíva v Božej iniciatíve a povolani.

Ako Boží ľud je označovaná mnohými veľmi názornými výrazmi

Cirkev je „vyvolený“ korpus (súbor, zbor):

Boží ľud sa v Novom zákone nazýva „vyvolený“, pretože Boh si „vybral“ Cirkev, aby v tomto veku konala jeho dielo skrze Svätého Ducha, ktorý je aktívne činný pri posväcovaní a pripodobňovaní veriacich k obrazu Krista (Rímskym 8:28-29).

Boží ľud sa označuje ako „svätí Boží“:

Tým sa nehovorí, že kto je takto označený, dosiahol vyššieho duchovného stavu, alebo že jeho chovanie je možné označiť za dokonalé alebo „sväté“. (Početné označenie Cirkvi v Korinte ako „svätých Božích“ to dostatočne ukazuje.) Skôr sa tak opäť upozorňuje na skutočnosť, že Cirkev je

Božie stvorenie a že z jeho Božského popudu sú veriaci „povolaní do stavu svätých“ (1. Korinským 1:2). Boží ľud býva často označovaný ako tí, ktorí sú „v Kristu“, čo naznačuje, že ide o príjemcov Kristovho diela zmierenia a že spolu zdieľajú výsady aj úlohy povolania byť „patriaci Pánovi (Kristovi, Bohu)“.

Boží ľud je označovaný ešte inak:

Všimnime si troch názvov: „veriaci“, „bratia“ a „učenici“:

Označenie „veriaci“ pochádza z gréckeho slova *pistoi* („verní“). Toto označenie vyjadruje skutočnosť, že Boží ľud nielen prosto uveril, t. j. v určitom okamžiku v minulosti dospel k rozumovému súhlasu s Kristovým spásnym dielom, ale skôr to, že neustále žije v postoji viery, poslušnej dôvere a oddanosti svojmu Spasiteľovi. Túto skutočnosť ešte zvyrazňuje fakt, že výraz *pistoi* sa v Novom zákone normálne objavuje v prítomnom čase, ktorý vyjadruje prebiehajúci dej.

„Bratia“ (gr. *adelfoi*) je názov spoločný, ktorý sa vzťahuje na mužov aj na ženy a v Novom zákone sa často používa k vyjadreniu faktu, že kresťania sú povolaní milovať nielen Pána, ale aj jeden druhého (1. Jánov 3:16). Takáto vzájomná láska a pospolitosť je Božiemu ľudu vlastná a pomáha mu uvedomovať si, že bez ohľadu na individuálne povolanie alebo služobné úrady majú v prítomnosti Pána a v ňom rovnocenné postavenie (Matúš 23:8).

Výraz „učenici“ (gr. *mathétai*) znamená tiež „žiaci“ alebo „študenti“. Byť študentom v biblických dobách obnášalo viac, než len počúvať a rozumovo vstrebávať informácie predkladané učiteľom. Vyjadrovalo to rovnako požiadavku, že učeník bude napodobňovať charakter a chovanie učiteľa. Boží ľud je skutočne povolaný byť takýmito učeníkmi svojho Majstra, Krista. Ako hovorí Ježiš: „*Vtedy povedal Ježiš Židom, ktorí mu uverili: Keď vy zostanete v mojom slove, vpravde ste mojimi učeníkmi*“ (Ján 8:31). Ježiš nepredkladá svojim učeníkom život nasledovania ako niečo ľahkého a okúzľujúceho (viď napr. Lukáš 14:26-33), avšak dáva najavo, že pre tých, ktorí ho túžia nasledovať, je táto skutočnosť podstatná. Právě biblické učeníctvo vyžaduje ochotu zomrieť sebe a dať všetko Kristu. Kristus je Majster a my sme jeho žiaci (Matúš 23:8). Hovorí: „*Vezmite moje jarmo na seba a učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom, a nájdete odpočinutie svojim dušiam*“ (Matúš 11:29).

Telo Kristovo

Veľmi názorným biblickým zobrazením Cirkvi je „Telo Kristovo“. Týmto označením sa zdôrazňuje jednota, ktorá je v Cirkvi nevyhnutná. „*Lebo ako je telo jedno a má mnoho údov, a všetky tie údy toho jedného tela, hoci ich je mnoho, sú jedným telom, tak aj Kristus. Lebo i v jednom Duchu my všetci sme pokrstení v jedno telo, buď Židia buď Gréci buď sluhovia buď slobodní, a všetci sme napojení v jedného Ducha*“ (1. Korinským 12:12-13). Preto majú údy Kristovho Tela dbať veľkej opatrnosti, „*aby nebolo roztržky v tele, ale aby sa údy navzájom rovnako starali o seba*“ (1. Korinským 12:25 a porovnaj Rímskym 12:5). Patriaci Pánovi môžu mať túto jednotu a vzájomnú opateru, lebo sú všetci jedným Duchom pokrstení v jedno telo.

Hoci v Tele Kristovom musí byť jednota, nebude protirečením, ak zdôrazníme skutočnosť, že ak má Telo Kristovo fungovať tak ako má, je nevyhnutná tiež rozmanitosť. „*Lebo veď ani telo nie je len jedným údom, ale pozostáva z mnoho údov*“ (1. Korinským 12:14) a ďalej „*Lebo tak, ako máme v jednom tele mnohé údy, ale ako údy nemajú všetky toho istého úkonu...*“ (Rímskym 12:4). Významnosť a krása tejto rozmanitosti sa zdôrazňuje od počiatku do konca 12. kapitoly 1. listu Korinským, obzvlášť v spojení s duchovnými darmi, ktoré sú pre službu Cirkvi nevyhnutné (pozri 1. Korinským 12:7-11, 12:27-33; porovnaj Rímskym 12:4-8). Boh neodlieva všetkých členov Cirkvi do rovnakej formy a nepovoľáva ich do rovnakej služby, ani ich nevybavuje jedným a tým istým darom. Cirkev je sformovaná tak, že najúčinnnejšie funguje, keď každá časť (alebo úd) účinne plní úlohu (či

povolanie), pre ktorú bola utvorená, práve tak, ako je to v ľudskom tele.

Takto je v Tele Kristovom „jednota v rozmanitosti“. Inými slovami: Táto metafora obsahuje v sebe myšlienku vzájomnosti, myšlienku, že každý veriaci spolupracuje na zbudovaní ostatných veriacich a o toto zbudovanie usiluje. V tom môže byť napríklad obsiahnuté trpieť s tými, ktorí majú bolesť, alebo sa radowať s tými, ktorým sa dostalo cti (úcty) (1. Korinským 12:26), niesť bremeno brata alebo sestry v Pánovi (Galatským 6:2) alebo pomáhať k obnove tomu, kto padol do hriechu (Galatským 6:1). Existuje veľa ďalších spôsobov, ktorými Písmo poukazuje na túto vzájomnosť. Hlavná myšlienka tu je tá, že úd Tela Kristovho nemôže mať nejaký výlučný, individualistický vzťah s Pánom – každý „jedinec“ je vlastne nevyhnutnou zložkou spoločnej štruktúry Cirkvi.

Konečným hľadiskom, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou obrazu Tela Kristovho, je vzťah tohto Tela k svojej hlave, k Ježišovi Kristovi (Efezsským 1:22-23, 5:23). Kristus ako hlava svojho Tela, je pre Cirkev ako zdrojom života, tak aj jeho výživou. Pokiaľ sú údy Tela Kristovho usporiadané pod Krista ako hlavy a fungujú ako si praje, Telo býva sytené a živé a „*rastie vzrastom Božím*“ (Kolosenským 2:19).

Chrámy Ducha

Ďalším veľmi názorným zobrazením Cirkvi je jej vyobrazenie ako „chrámu Svätého Ducha“. Pre pomenovanie stavebných častí tohto chrámu sa pri tom používa niekoľko označení, ktoré odpovedajú materiálnym častiam pozemskej stavby a ktoré sú pri pozemskej stavbe nutnosťou, lebo majú svoju špecifickú a nenahraditeľnú funkciu. Napr.: Každá stavba potrebuje pevný základ. Písmo jasne ukazuje, že základom Cirkvi je historická osoba a dielo Ježiša Krista: „*Lebo iný základ nemôže nikto položiť mimo toho, ktorý je položený, ktorým je Ježiš Kristus*“ (1. Korinským 3:11). Do základov tejto stavby Pán Ježiš Kristus zapojil a zahrnul aj apoštolov a prorokov (Efezsským 2:20) tak, že si ich jedinečným spôsobom použil k založeniu a formovaniu tejto stavby, tohto chrámu, prostredníctvom učenia a praktík, ktorým ich sám predtým naučil a ktoré sú prostredníctvom Písma oznamované aj dnešným veriacim.

Uholný kameň

Ďalšou dôležitou súčasťou tejto obraznej budovy, ktorá úzko súvisí so základom, je uholný (základný) kameň. (Možno by sme dnes mali použiť označenie „základový kameň“, ktorý sa pri súčasných významnejších stavbách osadzuje pri zakladaní, začatí, otvorení, či založení stavby.) V novovekých stavbách je tento základný (uholný) kameň už len symbolický. V biblických dobách bol uholný kameň veľmi významný. Pomáhal riadiť správnu realizáciu stavby. Rozloženie stavby sa určovalo vzhľadom na tento uholný kameň. Kristus je popisovaný ako „uholný kameň“: „...*kde je uholným kameňom sám Ježiš Kristus, v ktorom každé stavanie prístojne dovedna pojené rastie v svätý chrám...*“ (Efezsským 2:20-21; porovnaj 1. Petrov 2:6-7).

K uholnému kameňu sa pripájali normálne kamene potrebné k dokončeniu stavby. V 1. liste Petrovom v tejto úlohe sú zobrazení veriaci a sú popisovaní „ako živé kamene“ budované ako „duchovný dom vo sväté kňazstvo“ (1. Petrov 2:5). Výraz, ktorý je v tomto verši použitý, je *lithos*, je to bežný grécky termín pre kameň. Na rozdiel od iných známych synonymných výrazov: *petros* (volný, vylomený kameň alebo malý kamienok, ploskáčik) a *petra* (bralo, pevná skala, na ktorej sa dá stavať; kamenné podlažie) sa tieto „živé kamene“ (gr. *lithoi zóntes*) v uvedenej súvislosti ukazujú ako „opracované kamene“, totiž také, ktoré boli otesané a vytvarované hlavným staviteľom (t. j. Kristom), aby dobre do seba zapadali. Ako v 2. kapitole listu Efezsským, tak aj 2. kapitole Petrovho listu sú slovesá, ktoré popisujú stavbu tohto chrámu obvykle v prítomnom čase a vyjadrujú tak súvislý dej. Možno by sme z toho mohli usudzovať aj na to, že kresťania sú, ako sa hovorí, „stále vo výstavbe“. Účelom týchto formulácií je samozrejme zdôrazniť, že posväcujúce dielo Svätého Ducha je

pokračujúce priebežné pôsobenie, uskutočňované k dosiahnutiu Božích zámerov v živote veriacich. Títo sa vzájomne spájajú „v svätý chrám v Pánovi, v ktorom sa spoločne budujú v príbytok Boží v Duchu“ (Efezským 2:20-22).

Obraz chrámu Svätého Ducha poskytuje ďalšie uistenie, že Cirkev obýva Boží Duch a to buď individuálne, alebo kolektívne. Napríklad Korinským veriacim je položená otázka: „Či neviete, že ste chrámom Božím, a že Duch Boží prebýva vo vás?... chrám Boží je svätý, ktorým ste vy“ (1. Korinským 3:16-17). V tejto konkrétnej pasáži je Cirkev oslovená hromadne. Ale v 1. liste Korinským 6:19 je podobná otázka položená jednotlivým veriacim: „Alebo či neviete, že vaše telo je chrámom Svätého Ducha, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha,...?“ Výraz, ktorý je tu použitý pre chrám ako v 3. a 6. kapitole 1. listu Korinským a rovnako aj v podobnom oddiele v 2. liste Korinským 6:16 a ďalších, je *naos*. *Naos* na rozdiel od obecného výrazu *hieron*, ktorý sa vzťahuje na celý chrám vrátane jeho nádvorí, označuje jeho svätyňu, svätyňu svätých, kde Hospodin prejavuje zvláštnym spôsobom svoju prítomnosť. Tým je vlastne povedané, že Boží Duch nielen odovzdáva Cirkvi moc k službe (Skutky 1:8), ale tým, že prebýva vo vnútri veriacich, jej aj udeľuje svoj život. Dôsledkom toho, v istom reálnom zmysle, je, že vlastnosti, ktoré vyjadrujú povahu Ducha (napr. „ovocie Ducha“, Galatským 5:22-23), sa prejavujú v Cirkvi a potvrdzujú tak skutočnosť, že Cirkev zostáva v zhode s Duchom (Galatským 5:25).

Nevesta Kristova

Tento obraz má svoje korene v Starej zmluve, kde Boh hovorí o Izraelovi ako o neveste (Izaiáš 62:5; Jeremiáš 2:2). Izrael sa však ukázal ako neverný (Jeremiáš 3; Ezechiel 16). Táto metafora je prevzatá aj do Nového zákona a Ježiš poukazuje na seba ako na ženícha (Marek 2:18-20). Kristus stelesňuje Božiu manželskú lásku k Cirkvi, ktorá je zvrchovane vyjadrená v jeho sebaobetovaní sa pre ňu, takže Cirkev môže byť predstavená svojmu nebeskému ženíchovi ako „čistá, bez hriechu a poškvrnenia, slávna a bez pohanenia“, „aby si ju postavil pred seba slávnu, cirkev, nemajúcu škvrny alebo vrásky alebo niečoho takého, ale aby bola svätá a bezvadná“ (Efezským 5:27). A tak je to aj v Zjavení Jána: „Radujme sa a plesajme a vzdajme jemu chválu, lebo prišla svadba Baránkova, a jeho manželka sa pripravila“ (Zjavenie 19:7).

Tento obraz vyjadruje a podtrhuje to, že Boží vzťah k jeho ľudu je vzťahom neobmedzenej lásky. Boh si nás spasil a povolal (2. Timoteovi 1:9), pretože po nás túži. Sme objektom jeho večnej lásky. Táto metafora nám tiež pripomína našu zodpovednosť, aby sme pri uctievaní nemysleli na nikoho iného než na Boha a uvedomili si relatívnu obdivu a vernosť iným veciam, nemenej voči našim vlastným ambíciám a záujmom. Božia láska je tak hlboká, že nemôže tolerovať akýkoľvek iný objekt záujmu. Malo by nám to pripomínať a zostávať na mysli, aby Cirkev ako celok, a aj ako jednotlivci, bola a zostávala v čistote, nedopúšťala sa cudzoložstva a smilstva a to ako v duchovnom, tak aj telesnom slova zmysle.

Iné obrazy

Povedľa predchádzajúcich obrazov, uvedených vyššie (a v predchádzajúcich článkoch), nám pomáha rozširovať pohľad na povahu Cirkvi aj mnoho ďalších biblických metafor. Spodobňovanie Cirkvi ako *kňazstva veriacich* (1. Petrov 2:5, 9), *stádo dobrého pastiera* (Ján 10:1-18), *ratolesti pravej révy* (Ján 15:1-8) – to sú len príklady rozličných spôsobov, ktorými Písmo predstavuje uspokojenie a význačné rysy jedinej pravej Cirkvi, ktorá, ako už vieme, sa skladá z vykúpených. Tieto biblické obrazy ilustrujú rôznym spôsobom povahu, identitu a účel Cirkvi, čo Ježiš krásne vyjadril vo svojej veľkňazskej modlitbe:

„Ale neprosím len za týchto, ale aj za tých, ktorí majú skrze ich slovo uveriť vo mňa, aby boli všetci jedno, ako si ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty

poslal. A slávu, ktorú si mi dal, dal som ja im, aby boli jedno, ako sme my jedno, ja v nich a ty vo mne, aby boli dokonalí v jedno, aby svet vedel, že si ma ty poslal, a že si ich miloval ako si mňa miloval“

Ján 17:20-23

Zdroje

1. Erich Sauer: *Triumf ukrižovaného*, Alef , Ostrava 1996, str. 42 – 55.
2. Stanley M.Horton a kol.: *Systematická teologie*, Kresťanský život 2001, Albrechtice, str. 539 – 608.
3. Charles C. Ryrie: *Základy teologie*, Biblos 1994, str. 453 – 503.
4. Bruce Milne: *Skúmanie pravdy*, Návrat 1992, Praha, str. 214 – 227.

Umiestnené: 9. januára 2025